

Hannah Arendt: Dreyfus Davası'nda Adalet

Tuğçe ERDİNÇ¹

Sorgulanmamış hayat yaşanmaya değer.

Sokrates

Özet

Bu makale, Hannah Arendt'in *Totalitarizmin Kaynakları 1 / Antisemitizm* adlı kitabının son bölümü olan Dreyfus Davası'ndan hareketle adalet ile adaletsizlik, insan sevgisi ile ırkçılık, korku ile başkaldırı, etkinlik ile edilgenlik arasında sıkışıp kalan birey üzerinedir. Davada Yahudi olan Dreyfus'un ırkı yüzünden haksız yere yargılanması ve yöneticilerin kendi suçunu kapatmak için adaleti toz bulutunun içine hapsedmeleri ve halkı yurt sevgisiyle sömürerek kendi çıkarları için nasıl galeyana getirdikleri anlatılmaktadır. Evrensel bir hak olan adalet ve insan onuru bir ırkın içinde görünmez hale gelmiştir.

Bu çerçevede Agamben'in *Dispozitif Nedir?/Dost* adlı kitabından hareketle yöneticilerin adaleti görünmez kılmak için nasıl insanları düşünmekten alıkoydukları, her yerden insanı sararak fikirsizleştirdiği ortaya konularak, insanların bu sarıştan kurtulmaları için Ranciere'in etkin seyircisi ve Badiou'da bir fikrin önemi ortaya konacaktır. Çünkü insanı diğer canlılardan ayırt eden düşünmesidir. Olanaklar varlığı olan insan, olanaklarını, aklıyla, düşünmesiyle etkin bir şekilde ortaya koyar ve gerçekleştirir. Bu amaç doğrultusunda bu makale, fikirsizlik olgusunun nelere yol açtığını gözler önüne sermeye çalışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hannah Arendt, Dreyfus Davası, Irk, Adalet, Düşünmenin Önemi.

Hannah Arendt: Justice in The Dreyfus Case

Abstract

By moving from the last chapter of Hannah Arendt's *Sources of Totalitarianism 1 / Antisemitism*, this article is about the indivisual who is stuck between justice and injustice, racism and human love, rebellion and fear, activity and passivity. In the case, the unjust trial of the Jew Dreyfus is described because of his race and the rulers imprison the justice in a cloud of dust to cover their own guilt and how they exploit the public, by using the love of the country and aggravate them for their own interests. Justice and human dignity, a universal right, have become invisible within a human race.

In this context, by considering Agamben's "What is Dispozitif/ Friend" how the managers have prevented people thinking to make justice invisible, by being revealed that it has made the human being idealless, by wrapping the human being from every side, in order people to be rescued from this trouble, the importance of Ranciere's effective audience, in Badiou the importance of idea will be revealed. Because what distinguishes human being from other living things is that human being thinks. The human being, the existence of possibilities, presents and realizes his / her possibilities with his/her mind and thinking effectively. Under the light of this purpose, this article will try to reveal what the phenomenon of the unconsciousness causes.

Key Words: Hannah Arendt, Dreyfus Case, Race, Justice, Importance of Thinking

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Uludağ Üniversitesi Felsefe Bölümü, tugceerdinc0@gmail.com

Giriş

İnsan, düşünme yetisine sahip bir varlıktır. Düşünebilmesiyle diğer canlı varlıklardan ayrılır ve düşünmek insanın en güçlü silahıdır. Bunun yanı sıra insan bir toplumun içine doğar, büyür ve gelişir. Bu sebeple içinde yaşadığı toplumun siyasal, sosyal ve kültürel olaylarından etkilenir ve insanın düşünmesi kimi zaman bu olayların altında şekillenebilmektedir.

Bu bakış açısıyla 21. yy'dan baktığımızda Arendt'in *Totalitarizmin Kaynakları 1 / Antisemitizm* adlı eserinde Fransa'da işlenen Dreyfus Davası'nda, bir Yahudi olan Dreyfus'un siyasete nasıl kurban gittiğini ve yöneticilerin kendi suçlarını kapatmak için ulusal duyguları sömürerek kendi halkını nasıl galeyana getirmiş oldukları anlatılmaktadır. Bu dava sonunda asıl suçlunun kendini deşifre etmesi ile Dreyfus'un suçsuz olduğu çok geç olsa da ortaya çıkmıştır fakat Dreyfus'un serbest kalmasından uzun bir süre geçmesine rağmen Dreyfus, sokakta hala saldırılara maruz kalmıştır.

Nasıl oluyor da insanların bu derece gözleri kapanabiliyor? İnsanın en büyük gücü olan düşünmesi, fikri, toplumu aşamayacak ve insanlık onurunu çiğneyecek duruma nasıl düşebiliyor? Bu doğrultuda Agamben'in *Dispozitif Nedir? / Dost* adlı eseri ele alınarak insanın her yerden kuşatılması sağlanarak nasıl fikirsizleştirildiği ortaya konmaya çalışılacaktır.

Agamben'e göre, dispozitif, "şu ya da bu şekilde yaşayan varlıkları yakalama, yönlendirme, belirleme, önleme, modelleme, denetleme; bu varlıkların vücut diline, davranışlarına, fikir ve söylemlerine dayanak teşkil yetisi olan her şey (...) bunlardan başka olarak gazetecilik, yazarlık, edebiyat, felsefe, ziraat, sigara, internette gezinme, bilgisayarlar, cep telefonları." (Agamben 2012: 29-30)

Agamben'in dispozitif tanımından anlaşılacağı üzere insanın nasıl sarılıp sarmalandığı gözler önündedir. Bu olay, insanın düşünmesinin önünde engel oluşturmaktadır. Bunların ışığında Ranciere'in, *Özgürleşen Seyirci* adlı eseri ele alınacaktır. Bu kitapta Ranciere, bilinçli / etkin bir seyircinin öneminden bahseder. Bizde buradan hareketle çağında, toplumunda yaşanan olaylara seyirci kalan insanın, olup bitenlere karşı bilinçli olması gerektiğinin önemle üzerinde durup, daha sonra Badiou'nun *Komünist Hipotez* adlı eserinde insanın bir fikre sahip olmasını ve bunun sonucunda ne olursa olsun bir mücadele verilmesi gerektiğinden bahsedeceğiz. Çünkü "bir idea'ya sahip olmak kapitalist ekonomiden, ordudan, polisten, kar düzenine sahip yasalarından ve özel çıkarlardan kurtulmuş bir dünya düşüncesine sahip olmayı gerektirir." (Demirtaş, 2013: 71)

Aksi takdirde bilinçli bir seyirci olmadıktan ve sağlıklı bir düşüncenin olmadığı yerde Dreyfus Davası'nda yaşananlar gibi gözler görmez olur. Peki, gözlerin görmediği yerde adalet nasıl sağlanacaktır? Bu davada haksız yere yargılanmış olan Dreyfus, ırkı yüzünden hiç sorgulanmadan suçlu ilan edilmiştir. Fransa'daki halkın çoğunluğu, kendi yöneticilerini hiç sorgulamadan, bu durumu kabul etmişler ve bunun yanı sıra Fransa'da yaşayan Yahudiler de bu olaya sessiz kalmışlardır. Yahudilerin bu olaya sessiz kalmalarındaki sebep nedir? Bu körü körüne inanmanın getireceği

sonuçlar nelerdir? İster buna yurt sevgisi diyelim ister ırkçılık olarak adlandıralım. Peki nasıl oluyor da adalet bir ırkın içinde görünmez bir hal alabiliyor? Ve nasıl oluyor da düşünen bir varlık olarak insan, körü körüne bir fikre bağlanıp kalabiliyor?

1. Agamben'in Dispozitif Kavramı Işığında Dreyfus Davası (sağırlaştırma-körleştirme-hissizleştirme)

Fransa'da gerçekleşen Dreyfus Davası sırasında, Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet ilan edilmişti. Fakat zengin Katolik burjuvazi kesimi hala varlığını sürdürmekte ve kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmekteydi. Aynı zamanda devlet, orduyu demokratikleştirmeye ve sivil yetkilere bağlamaya yanaşmamıştır. Bunun sonucunda ordu, ulusun dışında bir varlık ve silahlı bir güç haline gelmiştir. Üçüncü Cumhuriyet'e karşı olan ve halkı galeyana getirmek isteyen kilise ve ordu, kendi kişisel çıkarları doğrultusunda çoktan bu yolda beraber yürümeyi kabul etmişlerdi.

Dreyfus olayı, bu karışıklıkta yaşanan bir davadır. Söz konusu dava, "1894 sonlarında Fransa'da görüldü. Fransız Genel Kurmayı'nda çalışan Yahudi bir subay olan Dreyfus, Almanya adına casusluk yapmakla suçlandı ve mahkûm edildi. Mahkeme oybirliği ile Dreyfus'un yaşam boyu Şeytan Adası'na sürülmesine karar verdi. Duruşma kapalı kapılar ardında yapıldı. Dosya dolusu bir iddianamenin olduğu söyleniyordu ama ortada bir tek bordro gözüküyordu(...) Temmuz 1895'te Genel Kurmayı'nın İstihbarat Bölümü'nün başına Albay Picquard getirildi. Mayıs 1896'da Genel Kurmay Başkanı Boisdeffre'ye, Dreyfus'un masumiyetine, asıl suçlunun Binbaşı Walsin- Esterhazy olduğuna kanaat getirdiğini söyledi." (Arendt 1996: 167)

"Kasım 1897'de Clemenceau, davanın tekrar görülmesi için ilk adımları attı. Clemenceau'nun gazetesi, Ocak 1898'de J' Accuse'yi [İtham Ediyorum] yayınladı. Bu arada Picquard tutuklandı (...) Ağustos 1898'de Esterhazy, zimmetine para geçirdiği suçlamasıyla onur kırıcı bir biçimde ordudan atıldı. Vakit geçirmeden bir İngiliz gazeteciye koşan Esterhazy, bordroyu yazanın Dreyfus değil kendisi olduğunu, kendi üstü ve karşı casusluk bölüm başkanı Albay Sandher'in emir kâğıtları üzerinde bulunan Dreyfus'un el yazısını taklit ettiğini anlattı. Birkaç gün sonra yine aynı bölümden Albay Henry, gizli Dreyfus dosyasının pek çok yerinde sahtekârlık yapıldığını itiraf ederek kendini öldürdü." (Arendt 1996: 168)

Bütün bu gelişmelerin sonunda, Dreyfus Davası'na bağlı bütün alt davalar af yoluyla sona erdirildi. Fakat bu kararı Temyiz Mahkemesi vermişti ve bunun için bir yetkisi bulunmuyordu. Askeri bir mahkeme önünde yeniden bir duruşma yapılması gerekmektedir fakat tekrar bir mahkumiyete yol açabileceği endişesiyle böyle bir talepte bulunamadığından Dreyfus "yasaya göre hiçbir zaman beraat etmedi". (Arendt 1996: 169)

Dreyfus Davası adaletin siyasete kurban edildiği önemli bir olaydır. Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet Dönemi'nin körüklediği bir Yahudi düşmanlığı vardı. Yahudilere duyulan nefret adaleti

gölgelemişti. Dreyfus, Şeytan Adası'nda cezasını çekerken, Fransa'da bir mücadele başladı. Bir tarafta Dreyfus'un masum olduğuna inananlar, bir tarafta ise Dreyfus'un ırkı yüzünden bu düşmanlığı pekiştirenler.

Bu mücadeleye ordu, meclis, hükümet, basın ve tanınmış bilim adamları ve yazarlarda müdahil oldu. Burada dispozitif kavramının tekrar açıklanmasını uygun buluyorum. Agamben'e göre, dispozitif, "şu ya da bu şekilde yaşayan varlıkları yakalama, yönlendirme, belirleme, önleme, modelleme, denetleme; bu varlıkların vücut diline, davranışlarına, fikir ve söylemlerine dayanak teşkil yetisi olan her şey (...)." (Agamben 2012: 29-30) Özellikle bu düşmanlığı pekiştirmek isteyen, ordu ile hareket eden hükümet, halkı galeyana getirmek için Yahudi nefretini her gün biraz daha halka aşıyordu ve kendini haklı çıkartmak isteyen İktidar için artık her oyun oynanabilirdi.

Agamben, 1977'de Foucault'nun yapmış olduğu bir röportajda dispozitifi ele alır, "dispozitif, iktidar ilişkilerinin belli bir doğrultuda güdümlenmesidir, hesaplı kitaplı, akılcı bir müdahale şeklidir. Bu güdümlenme ve müdahale bazen iktidar ilişkilerinin belli bir istikamette gelişmesini sağlamak, önlerini kesmek, bazen de ilişkileri istikrara kavuşturup kendi yararına çevirmek maksadını güder. Bu yüzden dispozitif her zaman bir iktidar oyunu çerçevesinde yer alır. Ne var ki aynı zamanda bilme biçimlerimizi sınırlayan kurallara da işaret eder." (Agamben 2012: 14-15)

Dreyfus Davası'nda kendi açıklarını kapatmak için ellerinden geleni yapan yöneticiler kendi çıkarlarını korumak ve kendilerini haklı çıkarmak amacıyla Fransız halkından bir Fransız ayaktakımı oluşturmuşlardır. Bu ayaktakımı sözde suçlu olan Yahudilere saldırmakta ve bunu da halkı korumak için yaptıklarını söylemektedirler. Bunlara göre, "yahudiler yağda kızartılmalı ya da ölünceye kadar vücutlarına iğneler batırılmalıdır. Boğazına kadar sünet edilmelidir." (Arendt 1996: 197)

Üçüncü Cumhuriyet politikacıları ve yüksek sosyete, yarattıkları ayaktakımı ile halkı koruma adı altında adaleti bir ırkın içinde görünmez kılmak istiyorlardı. Fransa'da Dreyfus yanlıları ve karşıtları olarak adeta iki grup oluştu. Fakat bilme biçimlerimize kadar karışan İktidar, Dreyfusçuların seslerinin kısılması için her yolu deniyordu. Örneğin bir Dreyfusçu olan Emile Zola, bu konuda bir kelime yazmaya kalkışsa hemen evinin camları indiriliyordu.

Yöneticiler her şekilde halkın gözlerini kapatmak için ellerinden geleni yaptılar. Karşı bir ses çıktığında ise o ses, hemen bastırılmakta ve halkın duyguları ile oynanarak halk, galeyana getirilmekteydi. Agamben'e göre, "bugün sanki bireylerin bir dispozitif tarafından modellendirilmediği, bir dispozitifin bireylere sirayet etmediği, bireyin bir dispozitif tarafından denetlenmediği bir an yok gibi!" (Agamben 2012: 31)

Dreyfus Davası'nda meydana gelen olay Agamben'in dispozitif diyerek adlandırdığı insanı her yandan sararak, "sağırlaştırma-körleştirme-hissizleştirme" olayıdır. Artık bu olaydan dönmek çok zordur. "Bir Yahudi'nin Alman casusu olduğu duyurulduktan sonra, hükümet için de, ordu için de dönüş olanaksızdır. Bir kez ok yaydan çıkmıştır. Sanık aklanırsa, onu suçlayan Fransız Genel

Kurmayı'nın saygınlığı zedelenek" (Baysan 2002: 183) ve halkın hükümete duyduğu güven sarsılacaktır.

Bunun yanı sıra devletin yaptığı propagandalar, körüklediği Yahudi düşmanlığı (Dreyfus Davası'nda görüldüğü üzere) bizlere devletin kötü fakat güçlü bir yanını göstermektedir. "Propaganda, kamuoyunu belirli bir ideoloji veya fikir yönünde etkilemeyi ve bu fikirler doğrultusunda kitlelerin hareket etmesini amaçlayan ikna odaklı bir iletişim yöntemidir." (Çankaya 2008: 38) Arendt'e göre, "tarihçinin asıl görevi, bu propagandanın bir yanıltmaca olduğunu yüzüncü kez kanıtlamak değildir." (Arendt 1996: 26) Burada asıl önemli olan insanların buna nasıl inandırılmasıdır.

2. "İdeali Yaşamın ve Etkin Seyircinin" Dreyfus Davasındaki Yeri

İnsanları sağırlaştırma-körleştirme-hissizleştirme politikası ile halkın büyük çoğunluğu hükümetin yanında yer almış ve yöneticiler büyük ölçüde başarıya ulaşmıştır. İnsanlar neye alkış tuttıklarını bilmeden, Dreyfus'un suçlu olduğuna inanmış ve Yahudilere düşman kesilmişlerdi. Yahudilere ölüm! gibi sloganlar o sağırlığın içinde bir haykırıyla atılıyordu.

Dreyfus'un ailesi ve Yahudiler ise bu olaya şaşkırtıcı bir biçimde sessiz kalmaktadır. Arendt'in sözlerine kulak verecek olursak, "Dreyfus Davası, Dreyfus'un ailesinin mahkemenin yeniden açılması için izledikleri garip taktikler yüzünden de güçlenmekteydi. Masum bir insanı kurtaralım derken, ancak suçluluk halinde kullanılması normal karşılanabilecek yöntemlere başvurdular. Alenilikten onlar da korkuya kapılarak sadece kapalı kapılar ardındaki manevralara bel bağladılar." (Arendt 1996: 194) Yahudiler, yahudi düşmanlığının elbet farkındaydılar ve her olayda ırkları yüzünden "günah keçisi" olarak gösterildiğinden bu mücadelede sessiz kalmayı tercih etmişlerdir.

Toplumda Dreyfus karşıtları büyük çoğunluktaiken, Yahudi halkının çoğu ve ailesinin bu duruma sessiz kalması ve yöneticilerin uyguladıkları politikalarla kendi açıklarını kapatmak için birçok sindirme politikaları karşısında, etkin Dreyfusçular da bulunmaktaydı. Bunlar arasında Picguard, Emile Zola, Anatole France, E. Duclaux, tarihçi Gabriel Monod ve Ecole Normale'in kütüphane müdürü Lucien Herr gibi bir avuç tanınmış yazar ve bilim adamı vardı.

Bu küçük ama aslında büyük çoğunluk adaletin sesiydi. Hükümetin, ordunun, halkın büyük çoğunluğunun hissizleşen duygularının ve ırk nefreti yüzünden insanlık onurunun çığnemesinin karşısında duruyorlardı. Pasif bir seyirci olmak yerine, izledikleri bizzat tanık oldukları olaylara sessiz kalamıyorlardı. Davaya sessiz kalanlar ve yöneticilerin politikalarına bakar kör kalan kısım, pasif bir seyirci olarak yöneticilerin politikalarını destekliyordu.

Bu pasif kalmış ve olup biten her şeye yabancı kalan seyirciyi etkin bir şekilde ayağa kaldırmak için Ranciere'e kulak verelim, "(...)seyirciyi, görünüşle büyülenmiş ve sahnedeki karakterle kendisini özdeşleştirmesini sağlayan empatinin esiri olmuş ağzı açık ayran budalasının

sersemleşmesinden koparmak, çekip almak gerekir. Bu yüzden garip, alışılmadık bir gösteri, anlamını aramak zorunda kalacağı bir bilmece gösterilecektir ona. Böylece seyirci, edilgen seyirci konumunu bırakıp sorgulayan, fenomenleri inceleyip nedenlerini araştıran bilimsel bir deneyci veya araştırmacı konumuna gelmeye zorlanacaktır.” (Ranciere 2009: 11)

Ranciere'in bahsetmek istediği kilit nokta seyircilik bilincidir. Aksi takdirde bu bilinçli düşünme eylemi gerçekleşmedikçe pasif halde yaşayanların durumu o halde, “Platon'un mağarasında zincirlenmiş tutsakların durumuyla aynıdır. Mağara görüntülerin gerçeklik, cehaletin bilgi ve yoksulluğun zenginlik olarak kabul edildiği yerdir.” (Ranciere 2009: 43) Bu olaya sessiz kalanlar tutsaktırlar ve bu tutsaklığın sürmesi için yöneticiler birçok uyarıcıyla insanları esir almaktadır.

Dreyfus olayında yöneticiler, kendi suçlarını örtmek için birçok uyarıcı sunmuş ve insanları hapsedmişlerdi. Bir fikre sahip olmayan ve düşünmesini erteleyen insanlar için sunulan fikir sorgulanmadan kabul edilir. Etkin bir seyirci olabilmek için, bir fikre sahip olabilmek ve bütün uyarıcılara rağmen sorgulamamız gerekmektedir.

Dreyfusçular yola çıktıklarında çok az kişiydiler, davalarından dönmeyerek kararlı bir şekilde arkasında durarak kalabalık bir kısmı arkalarına çekmeyi başarabildiler. Onlar savaşmaktan, başarısızlığa uğramaktan korkmadılar. Badiou'ya göre, “dünyanın düzeninin bu olduğu ve bunu değiştiremeyeceğimiz kanısına boyun eğen zihinsel tasavvurlar içinde kaldığımız sürece, hiçbir özgürleşme siyaseti mümkün değildir.” (Alain 2011: 56)

Dreyfusçular, hiçbir şekilde boyun eğmemişler ve bu düzene hayır diyebilmişlerdir. Badiou'ya kulak verecek olursak “cesaret günümüzün politik erdemidir. Sadece polis önünde gösterilen cesaret değil, şüphesiz oda önemlidir ama düşüncelerimizi, ilkelerimizi ve sözlerimizi savunma, ne düşündüğümüzü, ne istediğimizi, ne yaptığımızı kesin olarak yüksek sesle söyleme cesaretidir.” (Alain 2011: 58) Dreyfusçu olan Emile Zola'nın önemi, yazarlığının yanı sıra bu cesareten de gelmektedir. Kitlelere meydan okurken, savaşırken sergilediği kararlılık ve gözü peklik etkin seyircinin adeta bir tanımıydı.

Çoğunlukta olan Dreyfus karşıtlarına rağmen, Dreyfusçular, kendilerini o insanlardan ayırma cesaretini gösterebildiler. Sorgulayarak ve bilinçli bir düşünmenin ışığında kendi fikirlerini ısrarla sürdürdüler. Badiou'ya göre, “içimdeki filozof sizlere Platon'dan beri sürekli yinelenmekte olan son derece basit bir şeyi söylüyor. Sizlere bir *idea* ile yaşamamız gerektiğini ve asıl politikaların buna inanmakla başlayacağını söylüyor.” (Alain 2009: 59).

Bütün bunların ışığında insan, bir fikir sahibi olmalıdır. Arendt'e göre, “yaşamın nefesi olmaksızın, insan bedeni bir cesetten ibarettir; düşünme olmaksızın da insan zihni ölüdür.”(Arendt 2018b: 149) Bunun için insan bilinçli bir şekilde düşünme eylemini gerçekleştirebilmelidir. Dreyfus Davası'nda halkı bu kadar kolay bir şekilde galeyana getiren şey, insanların bir düşüncelerinin olmayışdır. Arendt bu davada “davanın kendisinin hukuki görünümüne değil, olayın siyasetal

arkaplanını oluşturan kamu desteğinin, Yahudilere ölüm sloganını bayraklaştırdığı bir yirminci yüzyıl gerçeğine dikkatimizi çeker.” (Gülen vd. 2017: 223)

Bunun için son alt başlığımızda Hannah Arendt’in *Totalitarizmin Kaynakları 1 / Antisemitizm* adlı eserinden yola çıkılarak Yahudi düşmanlığı için ileri sürülen sebepleri kısaca göstermeye çalışacağız.

3. Yahudi Düşmanlığı (Antisemitizm)

Çakı’ya göre antisemitizm, “Roma İmparatorluğu Dönemi’ne kadar uzanmaktadır. 11. yüzyılda 1. Haçlı Seferi’nde, 13. yüzyılda İngiltere’de ve 15. yüzyılda İspanya’da da antisemitist hareketlerin yaşandığı görülmüştür. Buna karşın yakın tarihte Antisemitizm’in en fazla yaşandığı ülke Nazi Almanyası olmuştur. 20. yüzyılda, Nazizm ideolojisinin temelinde yer alan Antisemitizm, Nazilerin 1933’de Almanya’da iktidara gelmesinden sonra etkili bir şekilde yaşanmıştır.” (Çakı 2019: 204)

Arendt’e göre, “pek çok insan, Nazi ideolojisinin antisemitizm etrafında odaklanmasını ve Nazi politikasının Yahudilere zulmetmesini nihai olarak onları yok etmeyi amaçlamış olmasını hala bir rastlantı olarak görmektedir.” (Arendt 1996: 19) Arendt ise *Totalitarizmin Kaynakları 1 / Antisemitizm* adlı eserinde, bu davanın Dreyfus’a yıkılmasını ve her defasında Yahudilerin suçlu olarak ilan edilmesini bir tesadüf olarak görmemektedir.

Arendt bu konuda yapılan alelacele açıklamalara dikkat çeker. İlk olarak, ona göre, antisemitizmi “taşkın bir milliyetçilikle ve buna bağlı olarak patlak veren yabancı korkusundan doğan galeyanlarla” (Arendt 1996: 20) özdeş kılmak istemişlerdir. Arendt’e göre, antisemitizm sorununa doğru olmayan ikinci bir yaygın yaklaşım da “ebedi antisemitizm” (Arendt 1996: 27) düşüncesidir. Bu düşünceye göre, “Yahudilere duyulan nefret, tarihin olsa olsa vesilesini oluşturduğu olağan ve doğal bir tepkidir (...) Eğer insanlığın aşağı yukarı iki bin yıldır Yahudileri katlettikleri doğruysa, bu durumda Yahudi öldürmek olağan hatta insanca bir meşguliyettir ve Yahudilere duyulan nefret temellendirmeye ihtiyaç göstermeyen, kendi başına meşru bir şeydir. Bu açıklamayı, ebedi antisemitizm varsayımını daha da şaşırtıcı kılan özellik, çok büyük sayıda yansız tarihçi ve Yahudi tarihçilerin neredeyse hepsi tarafından benimsenmiş olmasıdır. Böyle bir yaklaşım iki farklı durumu sanki anlaşılır bir durummuş gibi göstermektedir.” (Arendt: 1996: 27) Nasıl ki antisemitikler işledikleri cinayetlere mazeretler bularak sorumluluklarından kaçıyorlarsa, Yahudiler de kendi sorumluluklarına düşen payı tartışmak istememektedirler.

Bu iki yaklaşım da Arendt’e göre gerçek değildir. Arendt Yahudi düşmanlığını, “modern antisemitizmi geleneksel milliyetçiliğin gerilemesine koşut olarak yükselmiş ve tam olarak Avrupa ulus - devletler sistemi ile onun kararsız güçler dengesinin çatırdadığı bir dönemde doruk noktasına” (Arendt 1996: 21) ulaştığını iddia eder.

Sonuç

Dreyfus olayının günümüzde altı çizilerek tekrar tekrar bilinçli bir şekilde okunması ve üzerinde durulması gereken bir dava olduğunu düşünmekteyim. Dreyfus olayı, bir askeri görevlinin haksız yere suçlanması ve ordudan atılmasından ibaret değildir. Dreyfus Davası, ülkedeki iktidar ilişkilerinin ortaya konulduğu, insanlık onurunun hiçe sayıldığı bir olaydır. Halkın bu olayı sorgulamadan, destek vermesi fikirsizliğin zararlı sonuçlarını bize göstermiştir.

Körü körüne herhangi bir görüşe, bir fikre, bir inanca bağlılığın getirdiği sonuçlar insanoğlu için bir yıkımdır. Suç bir gün bir ırka, bir gün ideolojilerin üzerine atılır. Bu yüzden körü körüne bağlılık insanı, insan olmaktan çıkarır. Diğer önemli bir nokta ise körü körüne bağlılıkta insan artık kendi aklını kullanmıyordur. İnsan kendi aklını kullanmalıdır. Çünkü kendi aklını kullanan insan özgürdür, aklını kendi kullanan insan olup bitenin farkındadır ve düşünmesiyle farkındalık yaratabilir. Arendt'in de dediği gibi, "hiçbir şey yaptıklarımızı düşünmekten daha önemli değildir." (Arendt 2003: 33)

Dreyfus Davası'nda göze çarpan noktalardan ilki, Dreyfus'un ailesinin ve Yahudilerin bu olaya sessiz kalmalarıydı. Bu sessiz kalınışın altında yatan sebep korkudur. Yahudiler toplumda bir yer edinmek için çırpınıp durmuşlar ve bir hak talebinde bulunmayı herkesten öte kendilerinde bulamamışlardır. Hem mağdur hem sessiz hem de ne yapacaklarını bilmeden kendi davalarına sessiz kalmışlardır.

Günümüze bakıldığında ise kadın cinayetlerinde, istismar olaylarında ve iş kazalarında mağdur olan taraf susmakta, susturulmaktadır. Toplum tarafından biçilen değerler, genelde mağdur olanın haksız gösterilmesi gibi unsurlar, mağduriyeti yaşayan kişiyi birde suçlu potansiyeline düşürmektedir. Kadınların toplumdaki yeri, kadına biçilen değer ve iş kazalarında mağdur olanın "ekmek yediği yere ihanet olmaz" mantığı altında belli bir ücret karşılığında susturulması acıklı bir olaydır. Her ne olursa olsun mağdurun sesi çıkmalıdır. Çünkü toplum tarafından biçilen değerler insan ürünüdür ve zor olsada değişime açıktır. Aksi takdirde yaşanan bu olayların mağduru kim suçlusunu kim belirsiz kalacaktır.

İkinci göze çarpan nokta ise, Dreyfus olayında yöneticiler halkı galeyana getirmek için yurt sevgisini, insanların vatana bağlılıklarını sömürerek, o halkın içinde yaşayan farklı bir kesime suçlu atıp halkı ayaklandırmaktadır. Gerçekten de en kolay ve en çabuk ayaklandırma biçimidir. Çünkü insan bir yere aittir, ait olmak ister. Hayatın belirsizliklerine karşı toplumuna, kültürüne, toprağına bağlıdır. Orada kendini güvende hisseder. Fakat unutulmaması gereken bir nokta vardır. Yurt sevgisi, insan sevgisi ile çelişmemelidir. Bu çelişirse vatana bağlılık, bağımlılığa yani bir hastalığa dönüşür ve bu bağımlılıkta gerçeğin üstü çok kolay bir şekilde örtülür.

İnsan belli bir toplumda dünyaya gelir. Kültürüyle yoğrulur, çevresiyle harmanlanır. Fakat insan düşünmesiyle toplumu aşmalıdır. İnsan sınır tanımayan bir varlık olarak, sadece toplumun biçtiği değerlere yahut dayatılan kurallarla sınırlanamaz. Sınır çizmek, belli bir çerçevede düşündürmektir. Bu da insan için paradokstur. Çünkü düşünceler sınırlanamaz, düşünceler çağları aşmaktadır tıpkı yıllar önce Sokrates'in "sorgulanmamış hayat yaşanmaya değmez" sözünün çağları aştığı gibi. Dreyfus'un araştırılmadan, sorgulanmadan, düşünülmeden yargılanması ve bunun bu şekilde yapılmasına göz yumulması, görmezden gelinmesi de bir insanlık suçudur. Unutmamak gerekir ki *"hiçbir ırk, hiçbir mezhep, hiçbir din, hiçbir siyasi ideoloji suç işlemez. Suçu işleyen insandır"*.

Kaynakça

- Agamben, Giorgio (2012), *Dispozitif Nedir? / Dost*, (Çev. Ekin Dedeoğlu) Monokl Yayınları, İstanbul.
- Arendt, Hannah (1996), *Totalitarizmin Kaynakları / 1 Antisemitizm*, (Çev. Bahadır Sina Şener) İletişim Yayıncılık, İstanbul.
- Arendt, Hannah (2018b), *Zihnin Yaşamı*, (Çev. İsmail Ilgar), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Arendt, Hannah (2003), *İnsanlık Durumu*, (Çev. Bahadır Sina Şener), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Badiou, Alain (2011), *Komünist Hipotez*, (Çev. Oylum Bülbül) Encore Yayınları, İstanbul.
- Baysan Tekay, Gül (2002), Dreyfus Davası: Gerçek ve Adalet Savaşçısı Zola, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, C:19, ss.181-195.
- Çakı, Caner (2019), “Antisemitist Mitlerin İnşasında Nazi Propagandasının Rolü”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, S:17, ss.203-119.
- Çankaya, Erol (2008), *İktidar Bu Kapağın Altındadır: Gösteri Demokrasisinde Siyasal Reklamcılık*, Boyut Yayın Grubu, İstanbul.
- Demirtaş, Mustafa (2013), “Badiou ve Özgürleşme Siyaseti”, *Düşünme Dergisi*, S:5, ss.70-78.
- Gülen, Ömer, Ömer Faruk Pazarlıklı (2017), “Hannah Arendt’in Totalitarizmin Kaynakları/1 Antisemitizm Kitabı Ekseninde Bir Değerlendirme”, *Eskiye Sosyal Bilimler Dergisi*, 34/bahar, ss. 217-228.
- Ranciere, Jacques (2009), *Özgürleşen Seyirci*, (Çev. E. Burak Şaman) Metis Yayınları, İstanbul.